

Sygn. akt III UK 22/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania B. F.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
o rentę wojсковą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 października 2010 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 17 września 2009 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2009 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego B. F. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 lipca 2008 r. odmawiającej

ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. F. od dnia 1 kwietnia 1998 r. jest uprawniony do emerytury. W dniu 11 marca 2008 r. ubezpieczony wystąpił do ZUS z wnioskiem o przyznanie prawa do renty inwalidy wojskowego. Wojskowa Komisja Lekarska orzeczeniem nr 956/ZUS/2008 z dnia 16 kwietnia 2008 r. uznała, że rozpoznane u B. F. schorzenia nie pozostają w związku przyczynowym ze służbą wojskową. Lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 7 maja 2008 r. uznał ubezpieczonego za całkowicie trwale niezdolnego do pracy bez związku przyczynowego ze służbą wojskową. Ubezpieczony złożył sprzeciw od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS do właściwej komisji lekarskiej; Komisja ta orzeczeniem z dnia 27 czerwca 2008 r. podtrzymała orzeczenie lekarza orzecznika ZUS.

Sąd Okręgowy na podstawie opinii biegłych sądowych: internisty, diabetologa, neurologa i laryngologa ustalił, że u ubezpieczonego nie stwierdzono niezdolności do pracy powstałej w czasie pełnienia służby wojskowej ani w związku z pełnieniem tej służby. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że nie ma podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji organu rentowego i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego apelację wniósł B. F.

Wyrokiem z dnia 17 września 2009 r. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację. Sąd drugiej instancji podzielił podstawę faktyczną oraz podstawę prawną zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji uznał, że kwestią sporną w sprawie było to, czy schorzenia laryngologiczne ubezpieczonego powodujące jego częściową niezdolność do pracy pozostają w związku czasowym ze służbą wojskową. Sąd drugiej instancji powołał się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 146/00 - OSNP 2002/16/391, zgodnie z którym ustalenie czy inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą wojskową, a więc jest następstwem wypadku w czasie służby wojskowej lub następstwem chorób spowodowanych właściwościami lub warunkami służby może być dokonane dopiero wówczas, gdy zostanie stwierdzone, że żołnierz stał się inwalidą w okresie, o którym mowa w art. 30 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu

inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.).

Sąd drugiej instancji podkreślił, że ocena opinii biegłych w kwestii spornej odnosi się do opinii biegłego laryngologa. Ponadto Sąd drugiej instancji uwzględnił następujące okoliczności: w orzeczeniu Garnizonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej nr 26/2/60 z dnia 27 stycznia 1960 r. odnotowano, że ubezpieczony skarży się na osłabienie słuchu od dzieciństwa; ubezpieczony po raz pierwszy został zaliczony do III grupy inwalidów orzeczeniem z dnia 28 sierpnia 1990 r. w związku z upośledzeniem słuchu dużego stopnia po przebytych zapaleniu ucha środkowego, przy czym rozpoznano wówczas zmiany zapalne obu uszu z przytępieniem słuchu; ubezpieczony wstępował o przyznanie prawa do renty inwalidy wojskowego w dniu 14 stycznia 1992 r. – decyzja odmowna z dnia 13 marca 1992 r., a odwołanie od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 20 października 1992 r., a rewizja ubezpieczonego oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 stycznia 1993 r. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu do wyroku z dnia 25 stycznia 1993 r. wskazał, że zmiany chorobowe (ubytek błony bębenkowej i ziarniny, które wystąpiły w dniu 20 stycznia 1960 r.) nie mogły wystąpić podczas trzech miesięcy służby wojskowej wnioskodawcy, a stan upośledzenia słuchu wnioskodawcy podczas służby wojskowej nie powodował jego inwalidztwa biologicznego, nie powodował bowiem istotnego ograniczenia kontaktu społecznego i wykonywania zatrudnienia w dotychczasowym charakterze, tj. na stanowisku ślusarza; ubezpieczony w dniu 15 marca 1996 r. wystąpił z wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie decyzji odmawiającej przyznania wojskowej renty inwalidzkiej, a organ rentowy decyzją z dnia 14 czerwca 1996 r. odmówił prawa do tego świadczenia wskazując, że Wojewódzka Komisja Lekarska do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia zaliczyła skarżącego do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia i do żadnej grupy inwalidów w związku ze służbą wojskową. Odwołanie od tej decyzji zostało oddalone przez Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 8 grudnia 1997 r.

Sąd drugiej instancji przyjął, że przedłożone w rozpoznawanej sprawie przez ubezpieczonego dowody w postaci książeczki wojskowej oraz wyciągów z rozkazu dziennego dotyczących przewozu ubezpieczonego do szpitala wojskowego w

Szczecinie oraz na Komisję Lekarską, są dowodami na okoliczności już ustalone w dotychczasowych postępowaniach.

Oceniając powyższe okoliczności Sąd drugiej instancji stwierdził, że nie ma podstaw do przyjęcia, że niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała w związku ze służbą wojskową w okresie określonym w art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2002 Nr 9, poz. 87 ze zm.; dalej: „ustawa o zaopatrzeniu inwalidów”).

Zdaniem Sądu drugiej instancji ustalenia dokonane w niniejszej sprawie na podstawie akt rentowych ubezpieczonego uzasadniałyby odrzucenie jego odwołania na podstawie art. 199 § 2 k.p.c., ponieważ sprawa między tymi samymi stronami, o to samo roszczenie została już prawomocnie rozstrzygnięta, a nie przedstawiono żadnych nowych okoliczności, które podważałyby ustalenia dokonane w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem z dnia 25 stycznia 1993 r. Niezastosowanie powyższego przepisu nie ma jednak wpływu na dochodzone uprawnienie, ponieważ merytoryczne rozpoznanie sprawy doprowadziło także do oddalenia odwołania.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną wnioskodawca B. F. Skargę oparto na obydwu podstawach (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). W ramach podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono:

- a) błędną wykładnię art. 30 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.) przez nieuznanie skarżącego za inwalidę wojskowego, pomimo zaistnienia przesłanek do takiego uznania. W szczególności nieuwzględnienie przy ocenie prawa do uprawnień treści ustępu 2 art. 30 powołanej ustawy;
- b) pominięcie w sprawie przepisu art. 31 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin tj. kwestii występowania dwóch rodzajów inwalidztwa wojskowego: w związku ze służbą wojskową i bez związku z tą służbą.

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono naruszenie: art. 227 k.p.c. przez nie uwzględnienie „kluczowego dowodu” (instrukcja Zdr. 64/59) – będącego podstawą wniosku o ponowne ustalenie prawa do świadczeń z tytułu inwalidztwa wojkowego; art. 234 k.p.c. w związku z art. 244 k.p.c. przez nieprzyjęcie faktów wynikających z dokumentów urzędowych za stwierdzone oraz art. 252 k.p.c. przez brak żądania od pozwanego organu rentowego kwestionującego prawdziwość danych zawartych w dokumentach urzędowych, udowodnienia tych okoliczności.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało rozpatrzyć zasadność zarzutów dotyczących naruszenia przepisów postępowania. Uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. skarżący opiera na założeniu, że Sąd w zaskarżonym wyroku nie uwzględnił Instrukcji o badaniu lekarskim i ocenie zdolności fizycznej i psychicznej do służby wojskowej Zdr. 64/59, zgodnie z którą wpis „§ 17 p.1” w książeczce wojskowej oznacza ustalenie stanu zdrowia nie wskazującego na istnienie jakichkolwiek schorzeń. Sąd nie mógł naruszyć art. 227 k.p.c. we wskazany w skardze sposób, bo przepis ten określa jedynie fakty jakie są przedmiotem dowodu, stanowiąc, że są to fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Jest on zatem stosowany przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych, uprawniając sąd do selekcji zgłoszonych dowodów jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, LEX nr 520030). Zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. byłby odpowiedni w razie wykazania, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, bądź

gdy sąd odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, że nie mają one takiego charakteru (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 47/08, LEX nr 500202). Samo więc twierdzenie, że nastąpiło naruszenie art. 227 k.p.c. bez równoczesnego wskazania na uchybienie innym przepisom regulującym postępowanie dowodowe nie stanowi w istocie podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 47/08, LEX nr 500202; z dnia 20 grudnia 2006 r., IV CSK 272/06, LEX nr 250047; z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 215/09 – Lex nr 577815)). Takich zarzutów skarżący nie formułuje.

Także zarzut naruszenia art. 234 k.p.c. w związku z art. 244 k.p.c. oraz art. 252 k.p.c. wiąże skarżący z określoną oceną powołanej instrukcji jako dokumentu urzędowego. Art. 244 § 1 k.p.c. określa jedynie wynikające z treści dokumentu urzędowego skutki powstające w płaszczyźnie dowodowej, a zatem zarzut jego pominięcia przez sąd drugiej instancji bez powiązania go z naruszeniem art. 382 k.p.c. (czego skarżący nie uczynił) nie może być - i z tej przyczyny - poddany kontroli kasacyjnej. Po drugie, przypomnieć trzeba, że dokumenty urzędowe korzystają z domniemania prawdziwości tylko tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Przepis art. 244 § 1 k.p.c. normuje bowiem formalną moc dowodową dokumentu urzędowego i nakazuje traktować jako udowodnioną jedynie jego treść. Materialna zaś moc dowodowa dokumentu urzędowego i jego znaczenie dla wyniku postępowania są przedmiotem oceny według zasad przewidzianych w art. 233 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2008 r., I CSK 117/08 - LEX nr 465904 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05 - LEX nr 200973; z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 372/09 - LEX nr 577688). Nie jest przy tym tak – jak twierdzi skarżący -, że Sąd drugiej instancji nie uwzględnił przedłożonych przez niego dokumentów. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że ustalenia faktyczne zostały dokonane na podstawie wydanej w sprawie opinii biegłego laryngologa, ustaleń prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 25 stycznia 1993 r., którym odmówiono skarżącemu prawa do renty inwalidy wojskowego. Sąd drugiej instancji uwzględnił także dokumenty przedłożone przez skarżącego w niniejszym postępowaniu, w tym przedłożoną przez niego książeczkę wojskową zawierającą wpis § 17 pkt 1 powoływanej przez

niego Instrukcji Zdr. 64/59 oraz wyciągi z rozkazu dziennego dotyczące przewozu skarżącego do szpitala wojskowego w S. oraz na Komisję Lekarską. Uznał jednak, że nie są to dowody, które umożliwiłyby weryfikację okoliczności ustalonych w dotychczasowych postępowaniach, „Natomiast nadal brak dowodu, że ubezpieczony stał się osobą częściowo niezdolną do pracy w okresie wskazanym w art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów”.

Bezzasadne są także zarzuty podstawy materialnoprawnej skargi (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Przy ocenie tych zarzutów należy mieć na uwadze przepis art. 398¹³ § 2 k.p.c. zgodnie z którym w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Punktem odniesienia zatem do oceny zarzutów dotyczących błędnej wykładni czy też niewłaściwego zastosowania przepisów prawa materialnego są wiążące Sąd Najwyższy ustalenia stanowiące podstawę faktyczną zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku Sądu drugiej instancji.

Zarzut błędnej wykładni art. 30 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów skarżący opiera na sprzecznym z podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku twierdzeniu, że zaistniały przesłanki do uznania go za inwalidę wojskowego w rozumieniu tego przepisu.

Stosownie do art. 30 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, inwalidą wojskowym jest żołnierz niezawodowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, który został zaliczony do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa powstałego: w czasie odbywania czynnej służby wojskowej w okresie pokoju (pkt 1) lub w ciągu 3 lat od zwolnienia z tej służby, jeżeli inwalidztwo to jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania służby wojskowej (pkt 2), przy czym za inwalidę należy rozumieć osobę niezdolną do pracy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227). Jeżeli podstawą zaskarżonego wyroku jest ustalenie, że niezdolność do pracy skarżącego nie powstała ani w okresie wskazanym w art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy ani też w okresie wskazanym w pkt 2 tego przepisu, to nie może być mowy o błędzie w wykładni lub zastosowaniu

wskazanych przepisów. Nie zachodzą bowiem przewidziane w ustawie przesłanki uznania inwalidztwa wojkowego. Trzeba zauważyć, że – jak się wydaje – ocenie Sądu wyrażonej w uzasadnieniu wyroku o braku związku inwalidztwa ubezpieczonego ze służbą wojskową skarżący przypisuje bezpodstawnie znaczenie braku związku przyczynowego inwalidztwa ze służbą wojskową. Z uzasadnienia wyroku wynika bowiem, że określenie braku związku inwalidztwa ze służbą wojskową wiąże Sąd z przesłankami czasu powstania inwalidztwa, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów.

Uzasadnienie zarzutu niezastosowania w sprawie art. 31 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów również odrywa się od podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Wskazany przepis wprowadza rozróżnienie między inwalidztwem przyczynowo pozostającym w związku ze służbą wojskową a inwalidztwem powstałym bez związku przyczynowego z tą służbą. Zakwalifikowanie inwalidztwa wojkowego stosownie do tego przepisu ma wpływ na wysokość renty ustalanej na zasadach określonych w art. 36 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów. Ustalenie czy inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą wojskową - jest następstwem wypadku w czasie służby wojskowej lub następstwem chorób spowodowanych szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej - może być dokonane dopiero wówczas, gdy zostanie stwierdzone, że inwalidztwo powstało w warunkach określonych w art. 30 ust. 1 ustawy. Skoro zostało ustalone, że skarżący nie spełnia warunku określonego w art. 30 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów to znaczy, że nie jest inwalidą wojkowym i dlatego nie podlega kwalifikacjom inwalidy wojkowego. Osoba, która nie jest inwalidą wojkowym nie ma prawa do renty, o której mowa w art. 35 ust. 1 ustawy. Bezprzedmiotowe byłoby w tej sytuacji ustalanie warunków, od których uzależniona jest wysokość renty inwalidy wojkowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 146/00 - OSNP 2002/16/391). Zarzut naruszenia przepisu prawa materialnego, który nie miał i nie mógł mieć w sprawie zastosowania, nie jest usprawiedliwioną podstawą skargi kasacyjnej.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy, uznając bezzasadność obydwu podstaw rozpatrywanej skargi kasacyjnej, orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

